

Славејко Сасајковски,

**ЛИСАБОНСКАТА СТРАТЕГИЈА 2010,
КОНЦЕПТОТ НА ЕКОНОМИЈА НА
ЗНАЕЊЕ НА ЕУ И
ЕВРОИНТЕГРАЦИСКИТЕ ПРОЦЕСИ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

АПСТРАКТ

Убавата иднина на евроинтеграциските процеси на Република Македонија неминовно ќе ја доведат државата до моментот на непосредното соочување со концептот на ЕУ за фондирање, градење и развој на евро-економијата како економија на знаење. Во тој момент Република Македонија нужно ќе мора да изгради соодветен однос кон овој евроконцепт, без оглед на тоа што целната година на Лисабонската стратегија (годината 2010) ќе биде надмината, и независно од тоа што целите на Стратегијата нема во порелевантна мера да бидат реализирани.

Концептот на економија на знаење, економија фондирана, градена и развивана на, ако може така да се каже - епистемолошкото знаење, односно знаење кое е краен производ на (научно - теориски и научно - методолошки) неспорно и потполно добле-

Slavejko Sasajkovski,

**LISBON STRATEGY 2010, THE EU
CONCEPT OF KNOWLEDGE
ECONOMY AND THE EUROPEAN
INTEGRATION PROCESSES OF THE
REPUBLIC OF MACEDONIA**

ABSTRACT

The becoming future of the European Integration processes of the Republic of Macedonia inevitably will bring the country to the moment of immediate facing-up with the EU concept for founding, building and development of the European economy as a knowledge economy. At that point, the Republic of Macedonia necessarily will have to build-up an appropriate relation towards this European concept regardless of the fact that the target year of the Lisbon Strategy - 2010 will be outrun and in addition, regardless of the fact that most of the Strategy's goals will not be realized.

The concept of knowledge economy, an economy founded, built and developed, if might be said, on the bases of the epistemological knowledge i.e. knowledge that is a final product (in a scientifically-theoretical and scientifically-methodological manner) of

сен научно - истражувачки процес, е директен хетерономен диктат од страна на пронајдената формула за бурен, стабилен и одржлив раст на конкурентните глобални економии (пред се, економиите на САД и на Јапонија). Спомнатава формула всушност е формулата на економија на знаење; едноставно: онаа економија (национална или регионално - обединета) која посуштествено, подоследно и поефикасно ќе биде втемелена, изградена и развиена како економија на знаење ќе биде „победничката“ економија во глобалниот економски/социо - економски натпревар.

Клучни зборови: Лисабонска стратегија 2010; економија на знаење; евроинтеграциски процеси; економски раст и конкурентност; политика на научни истражувања и иновации на ЕУ.

an indisputably and entirely virtuous process of scientific research, is a heteronomous dictate of the invented formula for a roaring, stable and sustainable growth of the competitive global economies (primarily the economies of USA and Japan). The above stated formula, in fact is the formula of the knowledge-based economy; simply: the economy (a national or regionally united one) which will be founded, built and developed more substantively, more consistently and more effectively as a knowledge-based economy i.e. it will be the "winning" economy in the global economical/social-economical competition.

Key words: Lisbon Strategy 2010; knowledge economy; European Integration processes; economical growth and competitiveness; EU policy of scientific researches and innovations.

ВОВЕД

Во втората половина на 90-ите години, со сета своја сериозност во ЕУ се наметна реалноста и објективноста на проблемот на заостанувањето на стапката на раст на европската економија (односно, економиите на земјите членки на ЕУ), јасно со претензии да биде економија со глобално значење, во однос на стапките на раст на другите две глобално - ривалски економии - оние на САД и Јапонија.

Оваа заостанување императивно ги принуди владите на земјите членки на Унијата, како и нејзините органи и институции (Европскиот совет и Европската комисија), најпосветено можно да пристапат кон целосно кредибилни научни (научно - теориски и научно - методолошки) истражувања за причините и факторите на таквата инфериорност. Во тие рамки, научно - емпириски утврдено е дека една од најсуштествените причини / еден од најсуштествените фактори за таа инфериорност е тоа што економиите на САД и Јапонија, за разлика од европската (ЕУ) економија, на глобалниот / планетарниот пазар се конкурентно инфериорни. Понатаму, барајќи ја основната причина / основниот фактор за таквата конкурентна инфериорност, исто така, низ бројни релевантни и валидни научни истражувања, недвосмислено е утврдено дека една од најсуштествените причини / еден од најсуштествените фактори за таквата конкурентна инфериорност на евроекономијата е причината / факторот - економија на знаење. Имено, научно - емпириски недвосмислено / конечно утврдено е дека глобално - конкурентните економии на САД и на Јапонија во однос на економиите на земјите членки на Унијата во значително поголемо мера се теориски осмислени и поставени, воедно и економско - политички моделирани, како економии на знаење.

Со фундаментална цел, фундаментална во однос на интересот за вкупниот социо - економски развој на европските општества (нивниот просперитет и благосостојба), во март 2000 година, на состанок на Европскиот совет во Лисабон донесена е Лисабонската стратегија / агенда 2010. Со неа е предвидено (тоа е нејзината суштина) економиите на земјите членки на ЕУ, заклучно со 2010 година, да бидат концепски осмислени и поставени, воедно и економско - политички моделирани, како економии на знаење; и тоа, во најмала рака, на нивото на осмисленоста, поставеноста и моделираноста на глобално - конкурентните економии на САД и на Јапонија како економии на знаење.

ЛИСАБОНСКА СТРАТЕГИЈА 2010

Лисабонската стратегија 2010 (Lisbon Strategy)¹ е структурирана преку три компоненти: економска - со цел да се изгради конкурентна, динамична и на

1) Lisbon Strategy, www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm

знаење втемелена економија;² социјална - со цел да се модернизираат моделите на социјална инклузија, особено преку вложувања во образованието, и преку тој инструмент да се олесни вработувањето;³ и, еколошка (со оваа компонента Стратегијата е дополнета во 2001г. на состанокот на Европскиот совет во Гетеборг), со цел да се постигне еколошки одржлив економски раст.⁴

Седумте темелни цели на Стратегијата се: пошироко и поефикасно користење на новите информатичко - комуникациони технологии; создавање на европски истражувачко - иновациски простор; завршување на изградбата на единствениот внатрешен пазар на Унијата; создавање на ефикасни и интегрирани финансиски пазари; јакнење на претприемништвото преку подобрување и поедноставување на регулаторниот амбиент на претпријатијата; поцврста социјална кохезија фундирана на растот на вработувањето; унапредување на вештините и модернизација на системот на социјална заштита; и, одржлив развој кој би обезбедил подолгорочен квалитет на животот / социјална благосостојба.

Европскиот совет во 2005 година ја ревидира Лисабонската стратегија,⁵ со посилно нагласување на економскиот раст и вработувањето како нејзини приоритети. Факторите, механизмите и инструментите за реализација на овие приоритети,⁶ доследно на суштината и природата на Стратегијата, се гледаат во потенцирањето на знаењето, иновацијата и оптимализацијата на човековиот капитал.

Сигурно, најсигнификантната и најпознатата определба од Стратегијата е онаа која предвидува дека најдоцна до 2010 година државите членки на Унијата ќе одвојуваат 3% од својот БДП за научни истражувања и иновации. Но, многу е тешко да се тврди дека оваа определба ќе може да се реализира - пресметките покажуваат дека во Унијата во овој момент за научни истражувања не се одвојува повеќе од 2% од БДП. И тоа не само поради негативните последици по реализацијата на оваа определба од Стратегијата продуцирани од актуеланата глобална финансиско - економска криза (од друга страна, факт е и тоа дека техничко - технолошките истражувања, иновации, знаење

2) Archibugi D. – Lundvall B. – A. : The Globalizing Learning Economy, www.scholar.google.com (2004)

3) Gacs J. : The Macroeconomics Conditions of EU – Inspired Employment Policies, www.econ.core.hu/doc/dp/mtdp0520.pdf (2005)

4) The Future of EU Competitiveness , Department for Business, Innovation and Skills, www.berr.gov.uk/files/file51732.pdf (2009)

5) Facing the challenge. The Lisbon strategy for growth and employment, Report from the High Level Group chaired by Wim Kok, www.ec.europa.eu/growth_andjobs/pdf/kok_report_en.pdf (2004).

6) Сасајковски С. : Неолиберални флексибилизации на пазари на труд и политики на вработување во ЕУ, научен собир “Социо - културни аспекти на евроинтеграцијата”, ИСППИ и Институт за старословенска култура, Прилеп (2008).

и раст можат да претставуваат сосема значаен фактор на кршење на кризната рецесиско - дефлациската спирала), туку и затоа што и да не избувнеше оваа криза, како што до тогаш се одвиваше спроведувањето на определбите од Стратегијата, тешко дека ќе се реализираше спомнатата определба.

Мора да се потенцира (и) тоа дека концептот на економија на знаење не подразбира знаење во смисла на знаење кое треба да се стекне низ целокупниот тек на образовниот процес (сите негови степени / нивоа), се разбира, примарно низ процесот на високото образование, и кое (тоа знаење) потоа треба да се примени на некое конкретно работно место; се тоа во интерес на економскиот субјект (во интерес на неговата пазарна конкурентност) во кој / за кој се работи. Навистина, концептот на економија на знаење на ЕУ,⁷ сосема разбирливо, соодветно високо внимание му посветува и на квалитетот на вкупниот образовен процес; квалитет во смисла на негова директна практична искористливост од страна на пазарно - конкурентниот интерес на економските субјекти. Сепак, кога станува збор за концептот на економија на знаење (вклучително и за концептот на економија на знаење на ЕУ), овој концепт под знаење всушност подразбира епистемолошко знаење, односно епистемолошко познание (ова е најбитната специфика диференцијата на овој концепт), значи, знаење / познание коешто е резултат / продукт на научно - теориски и научно - методолошки сосема релевантен и валиден научноистражувачки процес, и коешто таквото знаење (вклучително и во форма на некоја иновација) може да се примени директно во производствено - репродукцискиот процес на пазарните економски субјекти, односно, суштествено, на некој конкретен апликативен начин, да придонесе за квалитетно подигнување на нивото на пазарната конкурентност на (пазарните) економски субјекти. На овој начин (преку концептот на економија на знаење) всушност, може и така да се каже, се воспоставува равенство / еквивалентост меѓу економијата и знаењето (епистемолошкото знаење / познание), во суштина, современата економија (современите економски субјекти, и како корпорации и како национални економии, и како регионално обединети економии), економијата на глобалната економска конкурентност, не е / не смее да биде ништо друго туку да биде знаење (и тоа знаење како епистемолошко знаење / познание), знаењето мора да биде нејзината онтологија; едноставно, за да може да биде тоа - да биде глобално конкурентна економија.⁸

7) Сасајковски С. : Лисабонската стратегија како основа за развој на новото европско општество на знаење и новата економска економија на знаење, меѓународна научна конференција "Предизвиците на новата економија", Економски факултет - Прилеп (2005).

8) Сасајковски С.: "Знаењето во документи и политики на ЕУ, меѓународна научна конференција "Знаењето - капитал на иднината", Институт за менаџмент на знаењето, Факултет за ветеринарна медицина, ИСППИ (2009) .

Мора да се потенцира, и тоа (нешто што е крајно / флагрантно, индикативно) дека во рамките на Европската комисија / Владата на ЕУ матичен комесаријат / министерство кој е главен носител на концептот на економија на знаење на Унијата е токму комесаријатот за научни истражувања и иновации, а не некој од оние комесаријати кои имаат типично економски инженерции (на пример, за финансии, за економски развој, за претприемништво и индустрија, за трговија, и сл.) .

КОНЦЕПТОТ НА ЕКОНОМИЈА НА ЗНАЕЊЕ И МАКЕДОНСКАТА ЕКОНОМИЈА

Некое идно (евентуално) градење (трансформирање и реструктурирање) на македонската економија како економија на знаење (во крајна линија, без оглед дали тогаш Р. Македонија ќе биде или нема да биде членка на ЕУ, и без оглед на тоа, ако не биде членка на Унијата, каков ќе биде нејзиниот евроинтеграциски статус) подразбира претходно нужно остварување на еден најбазичен предуслов. Тоа е предусловот, економијата на Р. Македонија навистина да биде конституирана и изградена како целосно функционална „слободно - пазарна“ / неолиберална економија.⁹ Тоа, пак, значи дека македонската економија ќе биде економија во која успехот на економските субјекти кои ќе се вклучат во пазарниот натпревар (или, безмилосната пазарна борба) првенствено (всушност - единствено) ќе биде зависен и ќе се засновува и гради на нивната (на економските субјекти) пазарна конкурентност.¹⁰ Пазарот во своето битие е пазар на потполно компетитивни (безмилосно компетитивни) односи фундирани и изградени единствено само на базата на конкурентниот потенцијал и капацитет на пазарните субјекти. Само и исклучиво само безмилосната пазарна конкуренција може на вистински начин (начин кој има природа на економска / пазарна иманентност) да ги натера економските субјекти (да ги натера нужно / потполно неизбежно во услови на пазарна економија) да ги прифатат и да ги аплицираат сите оние елементи / фактори од кои релевантно зависи ниванта пазарна конкурентност.¹¹ Затоа уште на самиот почеток на овој текст (во неговиот апстракт) е потенцирано дека Лисабонската стратегија, со која концептуално / теориски и практично - политички се втемелува економијата на ЕУ (или, економиите на земјите членки на ЕУ) како

9) Hartwich O. M.: Noliberalism: The genesis of a Political Swearword, www.cis.org.au/temp/op114_neoliberalism.pdf (2009); Kotz D. M. : Contradictions of Economic Growth in the Neoliberal Era, www.people.umass.edu/dmkotz/Contradictions_07_05.pdf (2007).

10) Rothbard M. N. : Power and Market, www.books.google.com (2004)

11) Kudrle R. T.: The Globalization of Competition Policy, www.ggc.wu-wien.ac.at/images/kudrle_paper.doc (2004)

економија на знаење, не е продукт на некое си академско / схоластичко / кабинетско теоретизирање, изолирано од реалните состојби и лесно препознатливите тенденции на глобалниот пазар. Напротив, концептот на европската економија како економија на знаење е продукт на крајно реалните и објективните научно - емпириски социо - економски / економско - социолошки истражувања, кои недвосмислено покажаа и докажаа дека клучниот и кардиналниот фактор (во секој случај, еден од најклучните и најкардиналните такви фактори) кој решавачки влијае европската економија во однос на својата конкурентност да заостанува зад конкурентноста на економиите на САД и на Јапонија е токму тоа што европската економија (во однос на економите на САД и на Јапонија) е инфериорна, дефицитарна и инсуфициентна како економија на знаење.¹² Тоа ќе каже дека економијата на ЕУ финансирана како економија на знаење квалитативно заостанува во однос на исто таквата финансираност како економии на знаење на економиите на САД и на Јапонија. Таквото научно - емпириско сознание (сознание добиено од научно - теориски и научно - методолошки потполно доблесен / референтен научноистражувачки процес) за фундаменталната причина на конкурентната инфериорност, дефицитарност и инсуфициентност на економијата на ЕУ во однос на економиите на САД и на Јапонија, ги принуди органите и институциите на ЕУ (примарно Европскиот совет и Европската комисија) да пристапат кон финансирање (трансформирање и реструктурирање) на европската економија како економија на знаење, односно како економија која не само што ќе биде во одредена апликативна симбиоза со резултатите (епистемолошкото знаење) од научноистражувачката дејност (во смисла на практично користење на тоа епистемолошко знаење); не само што таа нова европска економија на знаење ќе биде поставена и изградена на некои свои темелни вертикали кои имаат епистемолошка (научно - познајна) природа; туку, како квалитативно високо ниво на согледување и осмислување на заокружен економски идентитет и интегритет, тој нов европски економски концепт, односно таа нова европска економска парадигма, како концепт и како парадигма на економија на знаење, нема да бидат ништо друго освен епистемолошко знаење. Знаењето, се разбира како епистемолошко знаење (како знаење кое е продукт на научно - теориски и научно - методолошки потполно референтен научноистражувачки процес), треба да биде, согласно со концептот на новата европска економија како економија на знаење, онтологијата на новата европска економска парадигма.¹³ Знаењето - знаењето осмислено како епистемолошко знаење, треба всушност, ако може така да се каже, да биде алфа и омега на

12) Scott A. J. : Regions and the World Economy, www.books.google.com (2000)

13) Soete L.: A Knowledge Economy Paradigm and its Consequences, www.merit.unu.edu/publications/papers/200510_soete.pdf (2005)

новата европска економска парадигма - епистемолошкото знаење и новата европска економија на знаење во суштина треба да бидат синоними и еквиваленти.

Во оваа смисла и идната македонска економска пардигма како економија на (епистемолошко) знаење никако нема / не смее да биде продукт на некакво „голо“ академско/схоластичко/кабинетско терориско согледување и осмислување изолирано од потполно реалното и објективното перцепирање и сфаќање на вистинските карактеристики (природата) на македонската економија - нејзините економско - теориски и економско - апликативни состојби и тенденции. И тоа, и како инфериорност, дефицит и инсуфициентност на економските парадигми на македонски економски субјекти во однос на нивното осмислување, втемелување и развој на база на елементите / факторите на економијата на знаење, и како инфериорност, дефицитарност и инсуфициентност на македонската економија во рамките на безмилосната компетитивност на глобалниот пазар. Глобален економски натпревар на глобален пазар, многу јасно, такви (со такви пазарни перформанси) какви што се сега во овој момент - значи, по релативно успешното завршувањето на уругвајската рунда на ГАТТ и формирањето на СТО (со сите нејзини правила на глобална пазарна конкуренција); по неуспешниот старт на катарската рунда на СТО за натамошна либерализација на светската трговија (примарно на нејзиниот сегмент на земјоделски производи) ; како и во период и услови на почетно надминување на глобалната финансиско - економска криза, проследено со пооделни, но сосема релевантни по својата моќ, економско - политички „сервирања“ од економско - протекционистички (значи, анти - пазарни) позиции - кои, пак, официјално и декларативно беа отфрлени и на Вашингтонскиот и на Лондонскиот самит на Г - 20, во април 2009, односно во ноември истата таа година.¹⁴

Напротив, македонската економија (македонските економски / пазарни субјекти) ќе мораат да го прифатат и да го имплементираат концептот на економија на знаење едноставно како резултат на диктатот на пазарот. Токму конкуренцијата на пазарот ќе ги принуди економските субјекти да ги побараат, да ги создаат (да се едуцираат за нив) и да ги аплицираат сите оние елементи/фактори на фондирање и развој на потребното ниво на пазарна конкурентност, вклучително и елементот/факторот економија на знаење - поставувањето на знак на равенство и на еквивалентност меѓу економијата/економските субјекти (нивната пазарна конкурентност) и научните истра-

14) Сасајковски С.: Неолиберализам, државен интервенционизам, глобална финансиско - економска криза (неколку идеолошки / идеолошко - политички фокусирања), Годишник на ИСППИ (2009) .

жувања и иновации / знаењето како епистемолошко знаење. Искуството од реализацијата на определбите од Лисабонската стратегија 2010 го покажува токму тоа - покажува дека некоја форма на државен интервенционизам,¹⁵ вклучително и онаа најсигнификантната кога се работи за Лисабонската стратегија, имено, определбата до 2010 година во земјите - членки на ЕУ во научни истражувања и иновации да се вложува барем 3% од БДП (при што 2/3 би биле бизнис/корпоративни вложувања, а 1/3 би биле буџетски / државни вложувања) не може да биде оптимално функционална.¹⁶ Сосема илузорно е да се мисли дека реално е можно, во услови на пазарна економија, со некој вид државен интервенционизам (на пример, во форма на закон, или подзаконски акт, или нешто слично) да се принудат економските субјекти да направат нешто (било што, вклучително и да вложуваат во научни истражувања и иновации), ако конкуренцијата на пазарот не ги принуди на тоа.

Во оваа смисла зборувајќи, мора дебело да се подвлече фундаменталното укажување за тоа дека ако треба да се бара / да се осмислува / да се дефинира (во рамките на евроинтеграциските процеси на државата) македонски израз на европскиот концепт на економија на знаење; и ако искрено се сака таа македонска економија на знаење да биде осудена / предодредена на успех, ќе мора императивно да се прифати целосно (до)изградување на македонската економија како навистина функционална пазарна економија. Оваа темелна/суштествена констатација примарно подразбира, и тоа како иманентен израз на идеолошко - политичка волја и определба, максимално посветено и ефикасно да се елиминираат / да се анулираат сите контра пазарни елементи /фактори кои дисфункционално го обременуваат / го опструираат градењето и функционирањето на македонскиот пазар како навистина / како целосно слободен пазар (и, секако, македонската економија како навистина / како целосно слободно - пазарна економија). Македонската економија / македонскиот пазар, гледајќи, во оваа смисла, ќе мораат да се ослободат / да бидат ослободени (ова го потенцираме уште еднаш, затоа што е од темелна важност: примарно како израз / како продукт на иманентна идеолошка - политичка волја и определба), како, на пример, од разните политичко - партиско - бизнисменски / корпоративни вкрстувања (соработка од заемна корист, секако: криминално - коруптивна), исто така, на пример, и од разните контра - пазарни (монополски и сл.) бизнисменски / корпоративни договарања.¹⁷ Никако не смее бизнисменското / корпоративното доближување до

15) Karnik A.: Theories of State Intervention, www.mu.ac.in/arts/social_science/economics/eco5.pdf (1996).

16) Kesner Skreb M. : State Intervention for Growth Promotion in Market Economy, www.ideas.repec.org/p/ipf/occasi.1.html (1997).

17) Rose – Ackerman S. : Corruption and the Global Economy, www.iie.com/publications/chapters_preview/12/2iie2334.pdf (1998).

носителите на политичките функции (до политичко - партиските врвови), односно до државниот буџет и работењето со него, или државното толерирање на монополско и друго анти - пазарно размислување и однесување, да бидат оној специфичен квази - бизнисменски / квази - економски модус вивенди кој во најголем број случаи решавачки влијае врз (не)успехот на конкретните (политичко - партиски „омилени“ vs политичко - партиски „неомилени“) економски субјекти. Затоа што, сосем нормално, во вакви контра - пазарни услови, економските субјекти воопшто не се мотивирани на оригинерен и функционален пазарен начин да ги бараат вистинските пазарни елементи / фактори на својата пазарна конкурентност, вклучително и елементот / факторот на концептот на економијата на знаење.

ЗАКЛУЧОК

Евроинтеграциските процеси на Република Македонија неминовно ќе ја доведат државата до моментот на непосредното соочување со концептот на ЕУ за финансирање, градење и развој на евроекономијата како економија на знаење. Овој концепт на економија на знаење, економија финансирана, градена и развивана на епистемолошкото знаење - знаење кое е краен производ на научноистражувачки процес, е директно наметнат од страна на пронајдената формула за бурен, стабилен и одржлив раст на конкурентните глобални економии (пред се - економиите на САД и на Јапонија) на економијата на ЕУ.

Имено, во втората половина на 90-ите години со сета своја сериозност во ЕУ се наметна реалноста и објективноста на проблемот на заостанувањето на стапката на раст на европската економија во однос на стапките на раст на другите две глобално - ривалски економии - оние на САД и Јапонија. Затоа, во март 2000 година донесена е „Лисабонската стратегија 2010“. Таа е структурирана преку три компоненти: економска - со цел да се изгради конкурентна, динамична и на знаење втемелена економија; социјална - со цел да се модернизираат моделите на социјална инклузија, особено преку вложувања во образованието, и преку тој инструмент да се олесни вработувањето; и, еколошка - со цел да се постигне еколошки одржлив економски раст.

Базичен предуслов за втемелување и развој на концептот на економија на знаење е економијата на Р. Македонија навистина да биде конституирана и изградена како целосно функционална „слободно - пазарна“ / неолиберална економија. Тоа, пак, значи дека македонската економија ќе биде економија во која успехот на економските субјекти кои ќе се вклучат во пазарниот натпревар единствено ќе биде зависен и ќе се засновива и гради врз пазарната конкурентност на економските субјекти. Македонската економија ќе мора да го

прифати и да го имплементира концептот на економија на знаење едноставно како резултат на диктатот на пазарот. Токму конкуренцијата на пазарот ќе ги принуди економските субјекти да ги побараат, да ги сознаат (да се едуцираат за нив) и да ги аплицираат сите оние елементи/фактори на фондирање и развој на потребното ниво на пазарна конкурентност, вклучително и елементот/факторот економија на знаење - поставувањето на знак на равенство и на еквивалентност меѓу економијата/економските субјекти (нивната пазарна конкурентност) и научните истражувања и иновации/знаењето како епистемолошко знаење.

Литература:

Archibugi Daniele - Lundvall Bengt-Ake: *The Globalizing Learning Economy*, www.scholar.google.com (2004) .

Gacs J: *The Macroeconomic Conditions of EU-Inspired Employment Policies*, www.econ.core.hu/doc/dp/dp/mtdp0520.pdf (2005) .

Hartwich O. M.: *Neoliberalism: The Genesis of a Political Swearword*, www.cis.org.au/temp/op114_neoliberalism.pdf (2009) .

Karnik A.: *Theories of State Intervention*, www.mu.ac.in/arts/social_science/economics/eco5.pdf (1996).

Kesner Skreb M.: *State Intervention for Growth Promotion in Market Economies*, www.ideas.repec.org/p/ipl/occasi/1.html (1997) .

Kotz D. M. : *Contradictions of Economic Growth in the Neoliberal Era*, www.people.umass.edu/dmkotz/Contradictions_07_05.pdf (2007) .

Kudrle R. T.: *The Globalization of Competition Policy*, www.ggc.wu-wien.ac.at/images/kudrle_paper.doc (2004).

Rose - Ackerman S.: *Corruption and the Global Economy*, www.iie.com/publications/chapters_preview/12/2iie2334.pdf (1998).

Rothbard M. N. : *Power and Market*, www.books.google.com (2004) .

Сасајковски С. : Лисабонската стратегија како основа за развој на новото европско општество на знаење и новата европска економија на знаење, меѓународна научна конференција „Предизвициите на новата економија“, Економски факултет - Прилеп (2005) .

Сасајковски С. : Неолиберални флексибилизации на пазари на труд и политики на вработување во ЕУ, научен собир „Социо - културни аспекти на евроинтеграцијата“, ИСППИ и Институт за старословенска култура, Прилеп (2008).

Сасајковски С.: Неолиберализам, државен интервенционизам, глобална финансиско - економска криза (неколку идеолошки / идеолошко - политички фокусирања), Годишник на ИСППИ (2009) .

Сасајковски С.: Знаењето во документи и политики на ЕУ, меѓународна научна конференција „Знаењето - квалитет на иднината“, Институт за менаџмент на знаењето, Факултет за ветеринарна медицина, ИСППИ (2009) .

Scott A. J.: *Regions and the World Economy*, www.books.google.com (2000).

Soete L.: *A Knowledge Economy Paradigm and its Consequences*,
www.merit.unu.edu/publications/papers/200510_soete.pdf (2005) .

Реферирани документи:

Lisbon Strategy, www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm.

Facing the challenge. The Lisbon strategy for growth and employment, Report from the High Level Group chaired by Wim Kok, www.ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/kok_report_en.pdf (2004) .

Cities and Regions in the New Learning Economy, www.books.google.com (2001).

The Future of EU Competitiveness, Department for Business, Innovation and Skills,
www.berr.gov.uk/files/file51732.pdf (2009).